

nincs — és nem is lehet — külön erkölcs a férfiaknak és külön a nőknek. Reánk, unitáriusokra kétszeresen vonatkozik mindez, és kétszeresen kötelez, hiszen címerünkben ott van a szelidséget jelképező galamb: Legyetek szelídek, mint a galambok! (Mt 10,16).

Mindennapjaink rendjén szinte megszámlálhatatlanul sok alkalom kínálkozik, hogy bizonyosságot tegyünk a jézusi szelidség békét és boldogságot teremtő erejéről, hatalmáról.

Ittasan érkezik haza a férj, a családapa. Veri, üldözi családját. Az asszony védelmezően áll a gyermekek elé. A feldühödött ittas ember hasábfát ragad kezébe, azzal akar lesújtani törekeny feleségére. Az asszony csak áll, leeresztett karral, szelíden. Nem védekezik, csak férje homályos, elborult tekintetét nézi. Az ütésre felemelt kéz lehanyatlik. A szelidség ereje és bátorsága által lefegyverzett ember szó nélkül elmegy. Győzött a szelidség a durvaság és erőszak fölött. Békét teremtett. Jövőt. És érdemes felfigyelni valamire: az a törekeny asszony nem volt gyáva. Ha az lett volna, akkor menekülni próbál. A szelíd ember nem gyáva, nem nyúlként lapuló. Több erő, több bátorság kell ahhoz, hogy szelídek legyünk.

Szóváltás történik az egyik családban. A szóváltásból veszekedés lesz. Szó szót követ és a lobbanékony természetű asszony keze a férj arcán csattant el. Az asszony saját tettétől meglepődve remegve várja férje válaszát. Ám a megfontolt és szelíd férj csak ennyit mondott: Drágám, nem ilyen célra kértem meg a kezedet a szüleidtől! Ebben az esetben sem kétséges, hogy ki cselekedett helyesen, ki teremtett békét. Mint mindig és minden helyzetben az, aki — bár szilárdan ragaszkodik az igazsághoz — uralkodni tud támadó ösztönein, és a szenvedélye hevében is megőrzi szelidségét.

Minden azonban csak akkor válik életünket boldogító, áldott valósággá, ha újra meg újra megpróbáljuk alkalmazni saját életünkben is. Nyilvánvaló, hogy a szelidség gyakorlásához több lelkierőre van szükség, mint az erőszakhoz. Nehezebb önmagunkat legyőzve — szelíddé és alázatossá formálva — megállni meggyőződésünk, hitünk és igazságunk mellett, mint erőszakkal lehengerelni másokat. De, ha nehezebb is: ez kínálja az igazi, boldogító, és jézusi utat minden ember és az egész emberiség számára, mert: boldogok a szelídek, ők öröklik a földet! Amen.

BOLDOGOK, AKIK ÉHEZIK AZ IGAZSÁGOT

Mt 5.6

Sírva jövünk a világra, s alighogy megérkezünk: máris éhesek vagyunk. Az ember éhez, szomjazó lénynek születik, s egész életén át elkíséri az éhség és szomjúság érzése. Ennek kielégítése olykor rendkívüli erőfeszítésekre készíteti. Sok mindenre éhes, sok mindenre szomjazik az ember. Éhes a mindennapi kenyérre, a létfenntartáshoz szükséges táplálékra. De az elemi létszükségleten felül és túl, még megszámlálhatatlanul sok dologra való éhségünk betölti egész életünket.

Ahítozzuk mindenekelőtt az anyagi javakat. Milyen hatalmas energiákat fordítanak, milyen óriási erőfeszítéseket tesznek az emberek annak érdekében, hogy anyagi javakat szerezzenek! Sokan egészségüket sem kímélik, szünet nélküli hajszában úzik magukat az anyagi javak után, mert — éhségükben — azt gondolják, hogy azok megadhatják az igazi boldogságot. És hányan vágnak dicsőségre, elismerésre és hatalomra? Még tisztességtelen eszközökkel is megpróbálnak hozzájutni ezekhez, hogy éhségüket és szomjukat kielégítsék.

Vannak életünkben nemesebb, az emberhez méltó éhségek is. Magasabb rendű éhségek: a tudományok, a művészetek, a költészet éhsége, örök vágya. Szenvedélyes keresése a szépnek, a jónak, az élet értelmének. Sokan e magasabb éhség és szomjúság kielégítésére szentelik életüket. De még életünk ezen magasabb rendű éhségeinek, szomjúságainak kielégítése sem mindig boldogítja maradéktalanul az emberi lelket. Ki ne hallott volna boldogtalan tudósokról, művészekről? Közöttük is sok a boldogtalan ember!

Az a bibliai vers, amely ma szól hozzánk: igazi boldogságot ígér nekünk. Jézus azt ígéri, hogy ha az igazságot éhezünk, ha az igazságra szomjazunk, akkor miénk az igazi boldogság! De vajon milyen igazságról van szó? Mert az nyomban világos, hogy nem valami hétköznapi igazságról, nem a tudomány, nem a művészet és nem a költészet igazságáról van szó. Hisz „jöllakni“ ezekkel sem lehet, s az igazi boldogságot sem biztosítják még maradéktalanul. Akkor vajon miféle igazságra célzott Jézus, amikor boldogoknak nevezte a reá éhezőket és szomjazókat?

A Szentírásban Máté evangélista első alkalommal használta az igazságra ezt a görög szót: „dikaiosüné“. Ez a görög szó nemcsak a hagyományos értelemben vett igazságot jelenti, hanem többet annál. Azt jelenti, hogy az igazságnak van egy telitettebb, egy mélyebb tartalommal bíró jelentése is: Isten igazsága. Isten igazsága minden más igazság fölött áll. Isten maga a legfőbb, a legnagyobb igazság. A legfontosabb. Jézus kétségtelenül erről az igazságról szól, midőn Pilátus nekiszegzi a kérdést: Mi az igazság? „Én azért születtem és azért jöttem e világra — mondja Jézus —, hogy tanúbizonyságot tegyek az igazságról!“ (Jn 18,37). Erről az igazságról bizonyosságot tenni a világban csak egy módon lehet: Isten akaratának megélésével. Azok lesznek tehát boldogok, akik ezt az igazságot éhezik és szomjúhozzák, s Isten akaratát tekintik mindennapi kenyérüknek és italuknak!

Megvallom nektek: sokáig ennek ellenére sem értettem teljesen a Hegyi beszéd ezen boldogságtanát. Miként lehet összefüggésbe hozni, sőt egyeztetni az éhezést és a boldogságot? Hogyan lehet boldognak nevezni az olyan embert, aki éhezik és szomjazik? Még akkor is nehézségbe ütközik ennek elfogadása, ha valami magasabb rendű igazságról is van szó. Egy szerencsés véletlen segített abban, hogy végül is megértsem ezt az összefüggést. Egy igen súlyos beteg ismerősünket látogattuk meg. Az orvosok már lemondtak róla. Napok óta már enni sem tudott. Csukott szemmel, mozdulatlanul feküdt. Mindenki el volt készülve az elkerülhetetlenre. Az egyik napon azonban váratlan fordulat következett be. Megszólalt a beteg és enni kért. Éhes vagyok — mondta. És a kezelőorvos igen megörült ennek. Ez jó jel mondta. Számítani lehet a felgyógyulásra.

Ezzel a tapasztalással kerültem közelebb Jézus igazának megértéséhez. Vigyük át ezt a tapasztalást az emberi élet lelki, erkölcsi síkjára. Vegyünk egy közismert példát. Idézzük fel a tékozló fiúról szóló jézusi példázatot, kövessük nyomon cselekményét.

A kisebbik fiú kikéri apjától a reá eső, őt megillető vagyონrészt, majd az örökséggel elhagyja a szülői házat. Ugy tűnik, számára nem volt a boldogság forrása az otthon, nem volt kielégítő az atyai házban kapott kenyér. Boldogságát máshol — valahol az idegenben — kereste, remélte megtalálni. A közeli nagyvárosban aztán két kézzel szórta, elpocsékolta mindenét. Léha örömökre áldozott, mert könnyű mámorokban, dorbézolásokban kereste a boldogságot. Azt is tudjuk, hogy nagyot csalódott. Nem találta meg, amit keresett. A várt és remélt boldogság helyett valami különös és szomorú tapasztaláson kellett átesnie. Megundorodott, megcsömörlött attól a léha és üres élvezethajhászó életformától, amelytől a könnyű boldogságot várta, remélte. Nagyon szép és mélyértelmű az a gondolat, amely megmutatja, hogy hová került az eltévelyedett ifjú: a moslékos vályú mellé! Ez már tanulság is. Mi is sokszor vagyunk abban a helyzetben, mint a tékozló fiú: amikor nem az élet igazi javait és értékeit keressük, hanem azoktól a dolgoktól várjuk a boldogságot, amelyektől ő is hiába várta. De folytassuk a történetet. Ott, abban a kilátástalannak tűnő helyzetben, egyszerűen csak történik valami. Valami hatalmas, sorsdöntő változás: a tékozló fiú „felnyitja szemeit“. Rádöbben valamire, felismer valamit — egy igazságot —, amit eddig nem látott, amit eddig nem ismert, nem értett. S a tékozló fiú — ott, a disznók moslékos vályúja mellett — *megéhezett!* De most már valami másra, valami többre! Arra az atyai kenyérré, amelyre oly együgyű könnyelműséggel elvetett magát. Az atyai kenyér igazságának ízére éhezett meg. És ennek a megéhezésnek, erre az igazságra való „rászomjazásnak“ meglelt a maga következménye. Persze nem erőfeszítésektől mentesen: éhségünk és szomjunk kielégítése olykor roppant erőfeszítéseket igényel. Mit is mondott a tékozló fiú? Fölkelek és elmegyek az én atyámhoz! Élethelyzetének ebben a pillanatában ugyanaz történt, mint az előbbieken említett halálos beteggel, aki fölnyitotta szemeit és enni kért, mert megéhezett. Mit mondott erre az orvos? Jó jel! Számítani lehet a gyógyulásra. A tékozló fiú is ekkor lépett a gyógyulás útjára. Ekkor indult el az igazi boldogság felé.

Így mutat tehát az emberi élet lelki-erkölcsi síkján az igazságra való megéhezés. Minden ember életében — a miénkben is — rendkívüli fontossággal bír, hogy mennyire erős a kötődés — bibliai nyelven szólva az éhségünk és szomjunk — az atyai igazsághoz. Ha nem elég erős bennünk a vágy, a kötődés, az éhség az igazságra, akkor elveszettek vagyunk nemcsak az igazság, de a boldogság számára is. Csak oda juthatunk, ha feladjuk az igazságot, ahová a tékozló fiú is jutott. Ezért is nagyon fontos és mindig időszerű szólni minderről. De nem elég csak szólni! Szomorú, önvádoló szívvel kell beismernünk: sokáig „beteg“ — étvágytalan voltam, Istenem! Az igazság kenyere helyett gyakran a hazugság ételével töltöttem meg a gyomromat. De ime, most fölkelek és az Atyámhoz megyek.

Mindig időszerű életünknek az igazsággal való kapcsolatát felülvizsgálni. „Ez a jó és kedves üdvözítő Istenünk szemében, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság ismeretére“ (1Tim

2,4). Fontos-e nekem az igazság? Úgy ragaszkodom-e Atyám akaratához, úgy éhezem-e igazságát, mint a mindennapi kenyeret? Hogy mennyire fontos — életemet megvizsgálva — őszintén válaszolnom e kérdésekre? Ettől függ a boldogságom!

Mai beszédemet azzal kezdtem, hogy: sírva jövünk a világra. Van egy nagyon szép és tanulságos hindu közmondás, amely hasonlóképpen kezdődik: „Sírva jössz a világra, és körülötted mindenki mosolyog; igyekezz úgy élni, hogy mosolyogva távozzál és körülötted mindenki sírjon“. — Ez csak egy módon lehetséges: ha éhezed és szomjazod az igazságot, ha teljesíted Isten akaratát! Ez segít igaz életre, amely egyedül méltó a boldogságra. Amen.

BOLDOGOK A TISZTA SZÍVŰEK

Mt 5,8

Amikor kimondom ezt a szót, hogy „tisztá szívű“: ártatlan gyermekarcok tűnnek fel képzeletemben. Kellemes és üde, tisztaságillatot árasztó, frissen vasalt fehér ruhájú kisgyermekre vagy konfirmáló ifjakra gondolok. Ilyenkor az az érzés hatalmasodik el rajtam — nem véletlenül —, hogy ezekben a gyermekekben magával a megtestestült tisztasággal és ártatlansággal találkoztam. Nézem és boldognak látom őket.

Tévedés lenne azonban Jézus kijelentését — boldogok a tiszta szívűek — csupán a gyermekekre korlátozni. Kétségtelen, Jézus szerette a gyermekeket. Szívük tisztasága, ártatlansága, nagyon közel állt szívéhez. Azoknak ígérte Isten országát és annak boldogságát, akiknek — a gyermekekhez hasonlóan — tiszta a szívük. A tisztaság szó azonban sokkal átfogóbb, egyetemesebb ölelésű fogalom volt úgy Jézus, mint hallgatói számára.

Jézus korában Izrael népe erős és egészséges népnek mondható. Ezt Tacitus, a római történetíró is elismerte, jóllehet nem rokonszenvezett a zsidókkal. Ő ezt aényt Palesztina egészséges éghajlatával, az emberek szerény étrendjével és életmódjával magyarázta. Ehhez járult a szinte kényes gondosság, amivel testi tisztaságukat ápolták. Így például Köhen rabbitól származik az a mondás, mely szerint a tisztaság közeli rokona a jámborságnak. A híres Hillel rabbi pedig valahányszor befejezte tanítványai oktatását, kijelentette: megyek teljesíteni egyik fontos vallási kötelességemet. Miféle kötelességét? — kérdezték tanítványai. Testem fürdetését — hangzott a válasz. Vajon nem kell-e gondolnom azt a testet, amelyet Isten a saját képmására teremtett?! Ennek a szemléletnek megfelelően különféle fürdők épültek Izraelben, és a rómaiak uralkodása idején méginkább megsaporodtak. Természetesen, a testi tisztaság, a test gondos ápolása mellett, igen komolyan — sőt szigorúan — vették az úgynevezett rituális tisztaságot is. Mit értettek ezen? Például tisztátalannak tartották a szülő anyákat bizonyos ideig, s aki halottat érintett vagy pogányokkal érintkezett. Ilyen állapotban nem léphettek be a templomba, de még a szent iratokat sem olvas-